

GEORG BRANDES
TALER

K

KØBENHAVNS KOMMUNES
BIBLIOTEKER
FAGSALG 6
Kultorvet 2
1175 København K
Tlf. 33 93 80 80

GYLDENDALSKE BOGHANDEL - NORDISK
FORLAG - KJØBENHAVN OG KRISTIANIA
MDCCCCXX

Tale

i Bergen, 13. Februar 1914.

Jeg har følt, at de hjertelige Ord, De har sagt mig, ikke var Mundsvæjr, og jeg takker Dem derfor.

Naar jeg i mit stille Sind søger, hvad der er det Ejendommelige ved Bergen og Bergenserne, finder jeg dette, at de foruden at være gode Nordmænd, hvad der er en Selvfølge, tillige er gode Europæere. Det er i vore Dage blevet et Fortrin, siden Nationalfølelsen fra at være en stille, inderlig Følelse, som befrugter, er i Færd med at blive en Magt, der gør Menneskene fjendske imod hverandre, og siden Religiositeten har ophørt med at være en indadvendt Følelse, som forpligter, og har faaet sit Udslag i forskellige Confessioners gensidige Afsky. Som bekendt maa de tyrkiske Soldater holde Vagt ved den hellige Grav, for at ikke Græskkatoliker, romerske Katoliker og Protestanter skal give sig til at slaas indbyrdes, naar de møder hverandre i Kirken.

I Oldtiden tillagde hver enkelt Nation sig de ypperste Egenskaber. For Grækerne var de øvrige Folkeslag Barbarer, for Romerne som den kendte Verdens Herrer var de øvrige Nationer Folk af meget lavere Rang. Jøderne var Guds udvalgte Folk og betegnede den uhyre Masse Beboere af de større Riger haanligt som Hedningerne.

I Nutiden er vi naaede til ganske det samme Punkt. Der gives mig bekendt i vore Dage ikke et eneste Folk, som jo anser sig for Jor-

dens ypperste. For Englænderne udgør Europas forskellige Nationer en Klump, de slaar sammen under Navnet Continentet. England er selvfølgelig det Egentlige. For Franskmændene staar det saadan, at den franske Mand og Kvinde er Civilisationens virkelige Skabning; alle andre kommer til Paris for at faa Lod og Del i Civilisationens Elementer. Tyskerne tvivler ikke paa, at deres Kejser har Ret, naar han uden falsk Beskedenhed siger: Vi Tyskere er Jordens Salt!

En Dag for mange Aar siden rejste jeg paa Jernbane med en lille belgisk Skolepige, laante hendes Geografi og erfor, at Belgien var Jordens interessanteste Land: intet var saa stærkt befolket i Forhold til sit Omfang, Belgien havde den mest udviklede Industri og stod lige højt ved Moral og Religiositet. — En Dag for 10—15 Aar siden havde jeg Besøg af en norsk Professor, med hvem jeg vekslede nogle Ord om den stedse stigende nationale Selvbeundring. — Grundtvig, sagde jeg, fik de Danske til at tro, de var Guds Hjertefolk, og der gives vel i Norge ikke mange Bønder, som tvivler paa, at Nordmændene er det Folk, der staar højest. — Saa blev Professoren lidt rød i Kinderne og sagde: Jeg tilstaar, jeg deler denne Mening.

Islandsk Fædrelandskærlighed er stærk og ikke altid helt venligt-sindet mod Danmark. I den islandske Fædrelandssang staar det vittige Ord, at det danske Land ikke har nogen Næse. Det er et Ord, som ikke kan anvendes paa Bergenserne og deres Omegn. Dels har De Fjelde med skarpe Konturer, dels har De et overmaade tydeligt Fysiognomi. Bergenserne er ikke bollede og bløde som enkelte godmodige og slappe Danskere, de har en meget udpræget Profil, en Næse, der har Tæft, hvad vi kalder Sporsans, og Modtagelighed baade for Duft og Stank.

Hvad Klimaet i Bergen angaar, saa har ondsksfulde og forkastelige Mennesker udbredt den Myte, at det ofte regner i Bergen. Dette er en Bagvaskelse af den laveste Pøbel. Sandheden er, at Bergen har sin *Graavejrspoesi*. Her er ikke den Luft og det Lys, som i Egne, hvor der er svidende Sol eller skrigende Grønt. Her raader en Stemning som den, der har faaet Udtryk i Hollænderen Dubbels' Marinemalerier. Er noget ikke Bergensk, saa er det Farverne hos en Maler som Böcklin. Det kan jo hænde, at Farverne hos ham hviner imod hinanden. Her raader i Landskabet et dæmpet, forfined Skær.

Maaske er Bergen ogsaa i kulturel Henseende den forfinede norske By. Sammen med Graavejrsstemningen og en vis Sjælenes Forfinelse trives imidlertid her den praktiske Energi, som den Herre [Christian Michelsen], hvem jeg ved Skæbnens Gunst har faaet paa min højre Side, afgiver et Exempel paa.

Det slaar En, at det, som skal du i Norge, det maa helst være født i Bergen eller dog, aandelig talt, være døbt her i Byen. Holberg lod sig føde i Bergen; Ole Bull og Edvard Grieg ligesaa; Gerhard Gran ligesaa. Ibsen og Bjørnson fik her deres aandelige Daab. Alverden i Norge har passeret Bergen, Jonas Lie, Gunnar Heiberg, mange flere,

jeg i Øjeblikket ikke har paa rede Haand. Som Regel kan man sige, at det meste, som har Betydning for Norge, er gaaet ud fra Bergen eller er gaaet gennem Bergen.

Statsministeren her er Skyld i, at Norge blev et frit og nyt Rige. Det vilde neppe være sket uden denne gode Herre, i hvem Bergen har en saa væsentlig Del.

Der blev idag talt om Vigelands beundringsværdige, nye Fontæne, der med store Anstrengelser bæres oppe af Kæmper, som lægger Skuldrene til, uden at de maaske behøvede at tage sig Opgaven saa alvorligt.

Jeg tror imidlertid, at Bergen er en saadan stor Døbefond for aandelige Bestræbelser, et Baptisterium for Norge, som de skønne Baptisterier i Florents eller i Pisa er det for disse herlige Byer. Naar jeg ser hen paa vor Ven Teaterchefen, Hr. Ludvig Bergh, kan jeg ikke lade være at tænke paa, hvor megen kunstnerisk Energi og kunstnerisk Forfinelse der har havt sit Hjemsted i Bergen, og hvor mange af dem, som har glimret i Kristiania og andensteds, der har faaet deres kunstneriske Indvielse her.

Hele min gamle Ven, Direktør Johan Bøghs hjertelige Tale drejede sig om min Person. Jeg troer, vi kan lade mine Fortids-Bedrifter ligge. Thi jeg har af de mange smigrende og venlige Ord, som siges mig i disse Dage, lært at jeg ikke længer er mærkelig ved noget, jeg har tænkt eller gjort, men blot ved det, at jeg endnu er til. Man er forbauset over, at jeg kan gaa og staa endnu.

Jeg var her i Bergen for 34 Aar siden. Jeg har den Vane at komme her hvert 34. Aar. Jeg kommer igen i 1948; men til den Tid har jeg en hvid Pind i Munden og er usynlig. Det synes maaske lidet at komme hvert 34. Aar, men jeg vil dog bemærke at jeg er kommet, hver Gang man har fløjtet efter mig. Dette synes en ringe Ting at rose sig af; men jeg kan til Sammenligning fremhæve, at jeg virkelig ellers ikke kommer, blot fordi en By ønsker min Nærværelse. For nogle Aar siden erfor jeg, at Byen Aachen havde indbudt mig, men jeg havde glemmt at svare. Königsberg har indbudt mig; jeg svarede, at Rejsen syntes mig vel lang. Da jeg for nogle Aar siden talte i Breslau og kom til at sige, det egentlig var underligt, man havde indbudt mig gennem et Concert-Bureau og ikke personligt, fik jeg til min Beskæmmelse denne Oplysning: »Vi har skrevet gentagne Gange til Dem, men har aldrig faaet noget Svar.« Jeg er visselig ikke fornem, men af Nødvendighed skødesløs, og jeg faar saa mange Breve, at de fleste bliver ubesvarede.

Naar jeg kommer til Bergen, er det, fordi Bergen ikke som de andre Byer, jeg nævnte, er en Stad, jeg kender fra Geografien. Hvor sjældent jeg end viser mig her, mit Hjerte hænger ved Bergen.